

NOVA PRAVDA

Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani,
Narodni dom, I. nadstropje. Telefon 77.

Izhaja vsako soboto.
Priloga: „Tedenske slike“.

Mesečna naročnina 6 dinarjev,
za inozemstvo 8 dinarjev.

Odločilna borba za belo Ljubljano.

V nedeljo dne 2. oktobra se vrše v Ljubljani občinske volitve. Po dolgih letih komisarijatov, dobi Ljubljana zopet svoj, od ljudstva izvoljeni občinski svet.

Občinske volitve v Ljubljani niso samo krajevnega pomena. Oči cele Slovenije bodo na ta dan uprta v Ljubljano. Vsa Slovenija se zaveda pomembnosti dogodka, da pade v nedeljo odločitev, kdo bo odselej zastopnik ene izmed treh prestolic države, središča slovenske kulture in gospodarstva.

Socijalnega in gospodarskega napredka željni ljubljanski volilci se zbirajo

okrog zastave Naprednega bloka,

dočim se je reakcija oklenila klerikalne liste in tistih priveskov, ki se vežejo z njo. Dvoje nepomirljivih nasprotnikov si stoji nasproti. Odločitev pade v nedeljo in tistemu, ki zmaga, bo položena usoda bele Ljubljane v roke.

O občinskem gospodarstvu v Ljubljani imamo lahko različna naziranja. Veliko se je v zadnjih letih dobrega napravilo, marsikaj pa tudi slabega. Kako bi moglo biti tudi drugače, pri tako obsežnem gospodarstvu. Eno pa lahko trdimo, da so klerikalci najmanj upravičeni poudarjati slabe strani občinskega gospodarstva, ker so ravno oni toliko slabega napravili Ljubljani, da jim prav nič ne preostaja časa kritikovati drugih, ker imajo dovolj opravka s pometanjem pred lastnim pragom.

Izrekamo se za delovni občinski svet in smo načelni nasprotniki komisarijatov.

Iskreno stojimo v vrstah branilcev ljubljanske avtonomije. Klerikalci so drugačni. Za avtonomijo in proti komisarijatom rohne le takrat, kadar nimajo komisarijata v svojih rokah. Kakor hitro jim pa politične prilike dopuščajo, da odločujejo pri občini in če tudi v komisarijatu, takrat pa ni avtonomija nič več ogrožena in za nje je vse v redu.

Vse klerikalno prijateljstvo do Ljubljane je gola hinavščina. Ne samo sedaj, ampak že od nekdaj! **Nepozabno ostane, kar je bivši klerikalni deželni odbor škodoval Ljubljani.** Proti vsakemu občinskemu proračunu so se pritožili klerikalni eksponenti, da je imel deželni odbor povod, da ni odobril občinskega proračuna. Klerikalni deželni odbor je preprečil zazidavo sedanje Aleksandrove ceste in regulacija Ljubljanice se ni izvedla izključno le vsled klerikalne krivde.

Tudi po vojni v novi državi niso klerikalci opustili svojega sovražnega stališča napram ljubljanskemu mestu. Imeli smo klerikalnega poljedelškega ministra Kulovca, ministra za javna dela inž. Serneca in nihče izmed obeh ni hotel pomagati Ljubljani, da dobi državna sredstva za regulacijo Ljubljanice. Dr. Korošec bi bil samo ljubljanski poslanec rad, a za Ljubljano ni voljan ničesar storiti.

V oblastni skupščini so klerikalci odklonili najmanjšo proračunsko postavko za Ljubljano. Niti 1 milijona dinarjev niso privoščili Ljubljani za stanovanjsko akcijo in to pri oblastnem prora-

čunu 50 milijonov dinarjev, če tudi daje Ljubljana 40 % vseh oblastnih dohodkov.

Kako klerikalci niso varovali avtonomnih pravic mest, dokazuje tudi člen 83. fin. zakona, za katerega so glasovali v zvezi z radikali in ki pravi: **«Vse proračune mestnih občin, katerih skupni znesek izdatkov presega svoto 3 milijonov dinarjev, dovoljuje finančni minister, ne glede na to, kolik je odstotek doklade.»**

Dosedaj je na podlagi svojih statuten Ljubljana le za doklade prosila odobritve, sedaj bo pa morala za cel proračun. Nadzorna oblast je poslegla v sam proračun le na podlagi pritožb občanov, sedaj je pa proračun sam po sebi poverjen kompetenci finančnega ministra in s tem počasni beograjski birokraciji.

Naša skrinjica

za

**ljublanske
občinske volitve**

je

3.

Napredni blok -- 2. oktobra

Bivši klerikalni avtonomisti so programatično tako nizko padli, da ne zagovarjajo več niti najprimitivnejših občinskih avtonomnih pravic, ki se bi morale spoštovati še pri tako pretiranemu centralizmu.

Največ pažnje bo moral bodoči ljubljanski občinski svet posvečati

socijalnemu skrbstvu.

Ta panoga občinske politike je v Ljubljani skrajno zanemarjena. Še vedno vse preveč prevladuje na mestnem magistratu, da se s socijalnim skrbstvom izvršuje le humanitarne akcije za reveže, ki so milosti in podpore potrebni. Ne smatra se pa socijalnega skrbstva kot dolžnost mestne občine, da pomaga socijalno in gospodarsko šibkim slojem in jim v stiski pomaga. In kar je poglavito, da se pomoči potrebnim pomaga še preje, preden umirajo od gladi na cesti. Nikjer drugje kot tu ne velja tako pregovor: **Kdor hitro dá, dvakrat dá!**

Prvo, kar je najbolj potrebno, je reorganizacija občinskega urada za socijalno skrb. Na

mestu vodje urada ne sme sedeti jahalec para-grafov, ampak socijalno čuteč človek, ki pozna realno življenje.

Klerikalci menijo, da so napravili največjo politično modrost, ko so prve dneve svoje komande pri mestni občini odstavili vse ubožne očete po okrajih in nastavili svoje izrazite strankarje. **Zločin je, če se socijalno skrbstvo spelje na partizanska pota.** Ako je človek v stiski in stopi na mestni magistrat, mora vedeti, da bo imel opravka samo s faktorji, ki čutijo z vsemi reveži enako, ne pa pred partizana, ki hoče iz revščine kovati politični kapital.

Z reorganizacijo socijalnega upravnega aparata, je pritegniti k socijalnemu političnemu delu v občini iz vseh okrajev in vseh stanov prostovoljne sodelavce, ki bi naj kot poznavalci svojih ožjih razmer svetovali občini, kako naj izvede posamezne socijalno-politične akcije.

Ustanoviti je **stalno socijalno-gospodarsko posvetovalnico.** Prav posebno se pa ne sme zanemarjati mladine: igrišča in zavetišča za deco so nujno potrebna. Ustanoviti je okrevališča na deželi in na Jadranu. Občina naj podpre akcijo za ustanovitev poklicne posvetovalnice. Denarno podporno akcijo se naj izvede sistematično, da se ne dogode slučajni, da dobe poklicni prosjači na štirih krajih podporo, dočim je podpore potrebni ne dobi.

V **higijenskem** oziru se že sedaj v Ljubljani marsikaj ukrene, vendar je še vse premalo. Število občinskih zdravnikov je zvišati in spopolniti stalno zdravniško nadzorstvo po šolah in delavnicah. **Zdravniška služba mora biti v službi socijalne higijene.** Ureditev modernega občinskega zdravniškega ambulatorija je neodložljiva, kakor tudi ustanovitev mestne lekarne.

Higijena in sport zahtevata, da dobi Ljubljana **kopališče na Savi.** Izkazalo se je, da je kopališče na Ljubljani za ljubljanske potrebe nezadostno.

Ljudske šole so pretesne. Zgradba novih šolskih poslopj se ne bo mogla še dolgo odlašati. Prav posebno je potrebna za Bežigradom deška in dekliška šola, v šentpetrskem okraju pa dekliška šola. Podržaviti je mestni dekliški licej, ker za srednje šolstvo občina ni dolžna skrbeti.

Poglaviti problem komunalne politike pa ostane še precej časa:

stanovanjsko vprašanje.

Država za odpravo stanovanjske bede ni ničesar storila. Kakor kaže tudi v bodočnosti ne bo. Občine so zato primorane, da v lastnem delokrogu podvzamejo vse, kar naj dá nova stanovanja.

Pri vseh strankah se šteje v Ljubljani, kdo je več hiš zgradil. Važnejše bi pa bilo, da bi se premotri vprašanje, če se je dovolj gradilo in pozkusilo vse, da se zmanjša stanovanjska beda. Ugotavljamo, da se za časa klerikalnega gospodarstva na mestnem magistratu ni zgradilo ne ene stanovanjske hiše, dočim se je v času ko je bil nosilec naprednega bloka dr. Dinko Puc gerent, zgradilo 200 občinskih stanovanj in 350 združnih stanovanj s kreditom mestne občine.

Meseca novembra je bila na mestni magistrat sklicana anketa, na kateri se je razpravljalo o stanovanjskem vprašanju, ki je postalo posebno aktualno zato, ker se je predvideval konec zaščite najemnikov. Dvoje možnosti se je poudarilo na anketi: da občina sama gradi stanovanjske hiše, ali pa da garantira posameznikom in za drugim kredite za zgradbo stanovanjskih hiš.

Na anketi navzoči mestni komisar se je odločil, da mestna občina sama zida in sicer s sredstvi, ki bi jih dal

razpis 6%nega obligacijskega posojila.

Teoretično je bilo lepo slišati razlage o obligacijskem posojilu, vendar je pa v realizacijo posojila vsakdo dvomil, ki je poznal praktično življenje. Upravičeno se je ugotavljalo, da se za obligacijsko posojilo ne bo našlo odjemalcev v gospodarskih in finančnih krogih, ki bi podpisali znatnejše svote.

Mestni komisariat je pričel spomladi s predskripcijo obligacijskega posojila. Takoj se je pokazalo, da je bil utemeljen dvom, da se ne dobi denarja potom obligacij in da se nikdar ne doseže zaželenih 30 milijonov dinarjev.

Toda mestni komisariat ni odnehal. Hotel je svojo zgrešeno idejo na vsak način izpeljati. Med tem je minula pomlad in bližati se je pričela jesen. Več mesecev se ni ničesar ukrenilo v stanovanjskem vprašanju. Ko je pa prišel september in razpis volitev, se je pa pričelo silno muditi klerikalnim eksponentom na magistratu. Na zunanjo so napravili obraz, kot da imajo denar za zgradbo stanovanjskih hiš. Še več, razglasili so program gradnje velikih stanovanjskih hiš, ki bi stale 40 milijonov dinarjev. Štirinajst dni pred volitvami so se pričeli kopati temelji za projektirane hiše, a denarja je zanje po eni verziji zbranega 7 milijonov, po drugi 15 milijonov. Gotovo je, da manjka čez 20 milijonov dinarjev za zgradbo projektiranih stanovanjskih hiš. Skrajno fahkomiselno in negospodarsko je zidati hiše, preden je zagotovljen denar. Toda klerikalna gospoda se ne zmenja za najprimitivnejša gospodarska načela.

Poleg tega se zida nove stanovanjske hiše silno drago. Na Poljanski cesti bo stala zgradba enega stanovanja 150.000 Din, dočim je na Ahacljevi cesti stalo le 80.000 Din.

Obligacijsko posojilo je skrahiralo. Bojimo se, da se bo morala tudi gradnja stanovanjskih hiš ustaviti, ker tako hitro ne bo mogoče nadomestiti druge kredite. Za obligacijskim posojilom bi morale stati pač druge gospodarske avtoritete kot sta pa gg. Pirc ali celo Pust in mogoče bi bil uspeh drugi.

Skrajni čas je, da stopi v funkcijo občinski svet, da potegne mestno stavbeno akcijo iz zagate in jo spelje na pot, ki nas bo peljala v stanovanjske hiše, ne pa kot sedaj, da tavamo samo med plakati za 6%no posojilo, stanovanjskih hiš pa od nikoder ni.

Predaleč bi nas vedlo, če bi podrobno obravnavali nevzdržno stanje v ljubljanski komunalni

politiki in utemeljevali nujno potrebo, da pri teh volitvah enkrat za vselej obračunamo v Ljubljani s klerikalci ne samo vsled načelnih razlik, ampak tudi zato, ker so klerikalci največji gospodarski škodljivci Ljubljane in predstavniki najslabše socialne reakcije.

Pri svojem prvem nastopu ob priliki volitev v oblastno skupščino je napredni blok zmagal v Ljubljani in dosegel 4195 glasov. Pri drugih volitvah ob priliki volitev v Narodno skupščino je napredni blok napredoval in dosegel 4604 glasove. Prepričani smo, da bo pri občinskih volitvah napredni blok zopet napredoval in dosegel absolutno večino.

★

Narodnim socialistom.

V nekem ljubljanskem dnevniku je bilo med poročili o shodih Narodno radikalne stranke že večkrat omenjeno, da je na teh shodih govoril tudi v imenu narodnih socialistov gospod Anton Malgaj, pleskarski mojster v Ljubljani.

Da se naši tovariši izognejo vsakemu izbegavanju sporočamo, da gospod Anton Malgaj ni pristaš NSS in zato tudi ne more govoriti v imenu narodnih socialistov. Gospod Anton Malgaj je še kot član izvrševalnega odbora NSS pri oblastnih volitvah podpisal kandidatno listo SKS, četudi je bilo to v absolutnem nasprotju s sklepi

NSS. Kasneje je izstopil iz NSS ter se slednjič pridružil NRS, na katere listi za ljubljanske občinske volitve tudi sedaj kandidira.

Narodni socialisti imamo samo eno kandidatno listo, to je listo «Naprednega bloka», katere nosilec je g. dr. Dinko Puc in na kateri so kot kandidati odlični pristaši NSS. Edino ta lista je obvezna za vse naše tovariše ter je dolžnost vsakega narodnega socialista, da agitira in glasuje le za listo «Naprednega bloka», ki ima tretjo skrinjico.

Za načelstvo NSS:

Rudolf Juvan, načelnik.

Komercializacija naših železnic.

I.

Že od novega leta sem se v dnevnem časopisu piše in splošno debatira o nujni potrebi komercializacije naših železnic. Vlada si je v finančnem zakonu za leto 1927./1928. dala izglasovati posebno pooblastilo o reorganizaciji železniške službe in komercializaciji železnic. Ministrstvo za promet je tozadevno že pripravilo neke osnutke in za 25. oktobra t. l. sklicalo veliko konferenco tako zvanih pridobitnih krogov iz cele države.

Z eno besedo — najnovejša moda državnega gospodarstva je označena z besedo komercializacija. In če vprašamo, kaj je prav za prav, dobimo razne odgovore, nihče pa ne more ali noče povedati, kaj vse naj vsebuje ta beseda. Eni si predstavljajo bodoči ustroj uprave železnic v državnih rokah na čisto trgovski podlagi, drugi od dajo vseh državnih železnic sploh v privatne roke itd. itd.

Vsekakor pa so železnice tako važen faktor v gospodarskem, kulturnem in socialnem oziru vsake države, da je življenska in eksistenčna

Ivan Albrecht:

(Nadaljevanje.)

Tinično breme.

«Stric,» je zaprosilo in je prijelo botra Jožeta za rokav, da ga je precej minila maščevalna misel. Tako je Tini smela počakati, da sta šla s stricem skupaj domov. Posadil jo je na konja — tega se je veselila najbolj.

«Kdaj pa pride oni gospod iz Celovca,» je vprašala spotoma. «Leto bo že kmalu, pa ga še ni.»

Vrtnik se je namrdnil:

«Kadar bodo kure legle piške.»

Zdaj je imela Tini premišljevanja, da ni vedela, kam bi ž njim.

«Teta, teta,» je hitela domov, «kdaj bodo kure pri nas legle piške?»

«Kadar bo imela ajda lešnike.»

To pa ni nikoli, je spoznala Tini žalostno in je bila jezna. Šla je na vrt, legla pod hruško in gledala v nebo. Odkar se je bila udomačila pri Vrtnikovih, je vselej na tak način preganala jezo. Tam je ležala tiho toliko časa, da je prišel Francelj. Tisti dan pa ni hotelo biti Francelja, ampak prišel je oče, sam puškar Tomi. Naravnost k njej je stopil in ni rekel nič drugega kakor:

«Domov!»

Tini je pogledala debelo in je zajokala z visokim glasom.

«Kar precej, potepulja,» je priganjal oče brez ozira na hčerino žalost. Tini jok pa je privabil Vrtnika in Vrtnico in še celo vrsto ljudi, ki so se vsi potezali za dekle.

«Pusti jo, pusti,» je skušal posredovati Vrtnik, toda puškar ni hotel nikakega vmešavanja v svojo očetovsko oblastvo:

«Že vem, kaj delam. Oče sem jaz.»

«Pa šele čez leto se spomni tega,» je pripomnil nekdo.

«Tak oče,» je zbadla teta Mica. «Če bi bil oče, ti ne bi dekile ušlo.»

«Nič ni vredna. Jaz pa čem, da ne bo zavržena,» se je tresel Tomi od jeze.

«Ej, doslej še ne vem, da bi bila kdaj kradla kakor ti,» je priostrila Vrtnica bodico.

Puškar je bil nenadoma tako prepaden in bled, da je Tini zažarela iskrica upanja. Toda oče se je premagal in je rekel le:

«Lažnivka.»

V tem je že tudi pograbil z eno roko za hčer, z drugo pa je preskuševal trdnost njene telesa na najrazličnejših mestih. Vsako očetovo kretnjo je spremljala Tini z močnim krikom, in to je netilo in širilo požar.

«Kar tako pa ne pojde!» se je oglasil Vrtnik. «Leto dni sem jo redil, pa mi še prijazne besede ne reče za to. Tako ti posvetim, da, da.»

V lepi slogi se je pridruževala možu še žena:

«Za tatvino se bomo že pomenili na sodišču, za rejo pa tudi. Ti, Jud ti, nemški.»

To je bila njena najhujša psovka, ki jo je rabila le redkokrat. Kadar jo je izpregovorila, je bilo to znamenje, da svoje jeze ne more nič več izražati z besedami. Tudi topot je za odhajajočim Tomijem pretila samo še z dvignjenimi pestmi.

Polagoma je objel prebivalce samotne Kočuhe sveti mir. Nihče se ni več jezil in nihče ni mislil več na tožbo.

«Kaj pa boš! Z bikom se ne moreš bosti,» se je otesla teta Mica vseh hudih in neprijetnih misli. Moževa jeza je krenila isto pot sprave.

«Kako pa,» je pritrdil ženi. Dolgčas je bilo obema po živahnem otroku, vendar nikomur tako kakor Reziki in zlasti še Francelju. On je imel malo sestrličino posebno rad. Odkar se je bil v šoli učil o zakramentu svetega zakona in je čul od zvitejših sošolcev eno in drugo podrobnost o teh zagonetnih rečeh, je zorel v njem trden sklep, da mora biti Tini enkrat njegova zakonska družica. Na — zdaj je pa naenkrat vse po vodi. Tako je bil žalosten tisti dan, da je popolnoma pozabil na ovce, ki so zaman klicale in meketale v hlevcu. Morda so se srečavale njegove žalostne misli z nič manj žalostnimi vzdihmi, ki jih je pošiljala Tini vso pot k nebu in k vsem ljudem, ki jih je imela rada. Oče Tomi je namreč ves čas

nujnost, da se s tem vprašanjem temeljito bavijo zlasti delavske organizacije in korporacije ter se malemu človeku točno pojasni dejansko stanje. Vsled tega smatramo za svojo dolžnost načeti to vprašanje z željo, da bi se slovensko delovno ljudstvo na splošno zainteresiralo za ustroj in gospodarski pomen naših železnic v obče.

Železnice so najvažnejše prometno in pridobitveno sredstvo v vsaki državi. Konkretno prihajate za obratovanje oziroma obstoj vsake železnice dve glavni vprašanji v poštev, in sicer financiranje istih in sistem uprave. Pri financiranju je razlikovati dve glavni smeri, in sicer, da železnice služijo kot prometno sredstvo v prvi vrsti splošnemu razvoju države ali naroda ter omogočajo z nizkimi tarifami in kolikor možno gostim in hitrim prometom vlakov izmenjavo surovin in izdelkov kakor tudi potnikov brez ozira na kritje obratnih in amortizacijskih stroškov, ki jih država doplačuje iz svojih splošnih dohodkov. Druga glavna smer pa je to, da železnice iz dohodkov pokrivajo vse tekoče stroške za obrat in tudi stroške za amortizacijo za gradbo in prvo nabavo potrebnega inventarja in materiala za obratovanje potrošenega kapitala. Med tema dvema glavnima smerema je možno vnesti več in različnih variant, da se krijejo iz dohodkov samo obratni stroški, amortizacijo potrošenega kapitala pa krije država iz drugih sredstev itd.

Sistem uprave pa je odvisen od splošne zakonodaje v dotični državi, ki z zakoni predpiše administracijo in vse druge službene, upravne in eksekutivne predpise brez ozira na to, ali obratuje država sama železnice ali pa jih obratuje kaka privatna družba. Pri privatni upravi je samo ena prednost, da je osebni inicijativi vodilnih faktorjev uprave podana večja odločilna moč in da vrhovno vodstvo v obliki upravnega sveta ali direktorija pri svojih odločitvah ni vezano na pazne zakonske formalnosti, ki so pri državni upravi neizogibni.

Pri državni in pri privatni upravi je sistem uprave lahko dober ali pa slab. Za vršenje eksekutivne železniške službe postojajo za vso Evropo gotovi mednarodni regulativi, katerih se mora vsaka železniška uprava držati in ki so vsebovani v tako zvani Bernski konvenciji in iz te izvirajočih ostalih splošnih mednarodnih normah.

Sem spadajo določbe glede prehoda voz, signalizacije itd. Za notranjo računsko, materialno, osebno evidenčno torej upravno službo pa vsaka uprava dela po sistemu, ki si ga ali sama ustvari ali prevzame od kake druge starejše uprave in ga prilagodi splošni zakonodaji lastne države. Nemec ima za to zelo dober in točen izraz «Amtsschimmel». Predpisi za notranjo upravno službo so torej zelo velikega pomena za obratovanje železnic. Če so ti enostavni, precizni in za vsako panogo upravne službe točno izdelani v tem smislu, da je celotna administracija centralnih in eksekutivnih edinic oproščena vsakih formalnosti in je koncizno določen delokrog in odgovornost posameznika, potem je za obvladovanje te administracije potrebno malo časa in malo delovnih moči, tedaj moremo tak upravni sistem nazvati dobrim. Če pa je za izvršitev najmalenkostnejšega posla v upravni službi potrebno veliko raznih seznamov, spisov in podpisov nešteti uslužbencev, referentov, načelnikov itd., tako, da sami podpisniki zahtevajo cele strani, potem z vso pravico in po zdravem razumu moramo tak sistem uprave imenovati slabim. Pri tem je pa čisto postranskega pomena, ali je dotična železniška uprava državna ali pa privatna.

Konkretno je torej eden glavnih pogojev dobrega obratovanja kake železnice enostavna administracija, ki zaradi te lastnosti potrebuje kolikor možno najmanjše število osebja v upravnih edinicah in ki v eksekutivnih edinicah dopušča absolutno možnost, da se eksekutivno osebje more predvsem posvetiti eksekutivni-produktivni službi in z vestnim in točnim vršenjem iste zagotovi upravi čim večji čisti donos iz prometa vlakov.

Preidimo sedaj nazaj na prvo glavno vprašanje, to je financiranje železnic. Vse države sveta stremijo za tem, da si izgradijo kolikor možno gosto železniško mrežo v notranjosti. Pri tem stremljenju in delu niso vedno merodajni oziri rentabilnosti projektirane proge. Važno ulogo igrajo povsod obrambeni oziri in vsled tega imamo tudi tako zvane strateške železnice. V prejšnjem stoletju so skoraj vse države prve železnice gradile iz splošnih državnih sredstev. Vsled notranje potrebe in ogromnih stroškov pa so pozneje odstopale gradbo in obratovanje pri-

vatnemu kapitalu. Osebito je to bilo v bivši Avstriji. Ko pa je politična napetost okoli leta 1900. v Evropi postajala vedno večja, so privatne proge po vrsti jele prehajati v državno obratovanje. Že iz navedenega sledi, da je odločitev financiranja železnic zelo težka in mnogostranska ter odvisna ne samo od notranje strukture posameznih predelov dotične države, od občega gospodarskega in kulturnega stanja prebivalstva teh predelov, temveč velikokrat tudi od notranje ali zunanje političnih razmer in odnosov. Zagovarjati se torej dajo obe glavni smeri, da železnice z nizkimi tarifami obratujejo brez ozira na finančni efekt ali pa da se drže strogega trgovskega stališča, z dohodki brezpogojno kriti vse tekoče obratne stroške in še amortizacijo investiranega kapitala. Možne in za državo mogoče koristne so tudi varijante, kompromisi, da se vzame neka sredina! Poiskati pravo in pravično rešitev, ki naj prinaša stalnih koristi vsemu narodu, državi kot celoti, je ravno tista umetnost, ki predpostavlja resno in nepristransko kalkulacijo in presojo vseh razlogov za in proti ter neomajano voljo koristiti splošnosti in ne poedincem.

Cene tujemu denarju.

Na zagrebški borzi se je dobilo 27. t. m. v valutah:

- 1 dolar za 56 Din 17 p do 56 Din 37 p;
- v devizah pa se je dobilo:
- 100 avstrijskih šilingov za 799 Din 25 p do 802 Din 25 p;
- 100 nemških mark za 1352 Din 50 p do 1355 Din 50 p;
- 100 italijanskih lir za 309 Din 16 p do 311 Din 16 p;
- 1 dolar za 56 Din 65 p do 56 Din 85 p;
- 100 francoskih frankov za 222 Din 25 p do 224 Din 25 p;
- 100 češkoslovaških kron za 168 Din 02 p do 168 Din 82 p.

Ali ste že poravnali naročnino?

VII.

Tini je bila sama z malim Valterjem, ki je zagledal luč sveta v času, ko je bila ona na Kočuhi. Dečko je dosegel prav tisto starost, ko se mladi član človeške družbe iznebi plenice in začne s poskušanjem v sedenju in z govorico. Bil je droben in suhljat, a zraven živahen in poreden, da je bila Tini vselej jezna, kadar ga je dobila v oskrbo. Ker pa je bilo to do malega vsak dan vsaj nekaj ur, se Tinina jeza sploh ni mogla ohladiti.

Oče je bil v tovarni, mati je šla z Metko v gozd po drva, kakor hodijo delavske žene pri Sv. Jožefu po drva. Tini je sedela z malim na vrtu in kovala maščevalne naklepe.

Če bi ustanovila svoje društvo slovensko? Rokavčeva Sali, stric, teta, je naštevala polglasno morebitne člane — pa bi delali vsi zoper očeta.

Lepa je bila misel, samo Valter je ni spoštoval. Zdaj je godrnjal, zdaj se je prekucnil na tla in potem, joj, potem je zacvilil s takim visokim glasom, da bi mu bila Tini najraje sedla na usta.

Bi vsaj molčal, je pomislila srdito, pa je vendar iskala v mislih kako drugo sredstvo za pokoro zoprnemu bratu. Ko ga je našla, je tekla k plotu in si je oprezno natrgala kopriv.

(Dalje prihodnjič.)

To pot ni priletelo nič. Puškar je bil že truden in roka ga je bolela zaradi preobilnega obdelovanja nevhvaležnega sadu. Mala je uporabila to ugodno priliko za uporen sklep:

«Že ne.»

Čim bliže je bil dom, tem večja je bila Tinina žalost. Bila je uverjena, da čaka doma nanjo vse, kar je hudega in groznega na svetu. Prišla sta že skoro na vas in deklica se je še zadnjič ozrla, če se ji morda ne obeta pomoč. Tedaj jo je oče nenadoma dvignil v naročje in ji je s tem vzel vsako nado.

Dekle je bilo jezno in je rdelo od sramu. Na Kočuhi so ji pravili vsi, kako je zrasla in kako je močna, zdaj pa jo oče naenkrat pestuje. Nič ni mogla razumeti, kam meri to početje. Še manj je mogla pojmiti, čemu jo oče gladi po laseh in jo ljubkuje z najslajšimi nemškimi imeni...

Doma — tam je bilo hipoma jasno vse. Oče jo je spustil na tla in jo je izročil materi, ki se mu je bila tekom časa pridružila v sirovosti in v pijanosti.

«Tukaj je, zdaj pa gej!»

Mati je gedala tako, da so frirale cunjice in je bila Tini kmalu zabuhla in podpluta po telesu in po obrazu. Samo goltala je še, a sestra Metka se ji je rogala:

«Hi, hi, die windische Tini! Boli? hi, hi.»

Tini je ležala na tleh in je bila ob deske z glavo.

krepko udeleževal zamujene očetovske pravice. Odkar je bil v nemškem društvu zapnik, odbornik in zastopnik za vas Sv. Jožefa, je izpil več žganja kakor prej vse svoje žive dni. To in še okolnost, da mu je dobri gospod Müller preskrboval res izdatno gmotno pomoč, mu je dodalo ponos in samozavest. Zdaj pa naj pride zaradi tega zanikarnega otroka ob vse.

«Na,» je stegnil dlan po Tininem hrbtu, da se je deklica zvila kakor prožna žica.

«Vidiš, ti kopriva, ti nas spraviš ob vse!»

In bolj kakor beseda je rohnela in bobnela pest.

«Pa res, zavoljo tega pamža mora vsak hip požirati očitane, da ne drži besede. Pa še kaj mu je namignil Müller: Da ga odslove in poiščejo vrednejšega, češ, pri svojem otroku ne pazi, v slovensko vas in k slovenskim ljudem ga je dal, kako naj pazi na druge!»

«Ali sem ti jaz rekel, da pojdi na Kočuho?» je zastavil premišljevanju pot in Tinina ušesa so bridko občutila, da je oče še dokaj pri moči. Šla sta baš po travniku nad Glinjami in Tini je hrepeneče pogledovala v smeri proti Dravi — voda bi jo hladila povsod, kjer jo skeli...

«Mojo kri piješ in moje žulje ješ,» je rekel Tomi svečano — «pa tako boš delala kakor jaz hočem.»

Nov nemški zakon o obveznem zavarovanju proti brezposelnosti.

V Nemčiji je bilo letos z zakonom z dne 16. julija urejeno obvezno zavarovanje proti brezposelnosti, za katero so se vršile predpriprave že od leta 1919. sem. Ta zakon, ki stopi v veljavo 1. oktobra t. l. spravlja v ozko zvezo sistem obveznega zavarovanja z javnim posredovanjem dela. Razteza se na približno 16 milijonov delavcev in temelji na denarnih prispevkih delodajalcev in zavarovancev.

Za upravo zavarovanja predvideva zakon osrednji in samoupravni organ (Reichsanstalt für Arbeitsvermittlung und Arbeitslosenversicherung), v katerega delokrog spadajo tudi poklicne posredovalnice.

Upravni organi so imenovani za dobo petih let in je zastopano enako število oblastnih zastopnikov, delodajalcev in delavcev. Izmed teh treh skupin mora najmanj ena zastopati interes nameščencev. Povsod morajo biti zastopane tudi žene. Urad za posredovanje dela je po potrebi razdeljen na tehnično sekcijo poleg poklicne posvetovalnice. Pri osrednjem zavodu pa mora biti poseben oddelek za poljedelce in nameščence. Zavod in njega organi so poverjeni s kontrolo o delovanju zasebnih posredovalnic dela. Sicer bodo pa zasebne posredovalnice, ki posredujejo le proti odškodnini prepovedane od 1. januarja 1931. leta naprej. Istotako so prepovedane pridobitne poklicne posredovalnice.

Iz zavarovalnih prispevkov se podpira zavarovance v slučaju brezposelnosti in bolezni v stanju brezposelnosti in slednjič se podpira akcije, ki so namenjene boju proti brezposelnosti.

Kakor je bilo že rečeno, se razteza zavarovanje na več kakor na 16 milijonov delavcev. Zavarovanju ne pripadajo gotove osebe, kakor: 1.) poljedelci in gozdni delavci, kateri so samosvoji ali ki zemljišča tako obdelujejo, da to zadostuje za glavne potrebe njih družin; ali pa taki delavci, ki imajo pismeno delovno pogodbo za dalj časa kot pa eno leto in končno taki, ki imajo stanovanje in hrano pri svojem delodajalcu; 2.) morski ribiči; 3.) učenci s pismeno učno pogodbo za dve ali manj let. Istotako so izključeni od obveznega zavarovanja delavci, katerih letni zaslužek znaša več kot 3600 mark in nameščenci z letnimi prejemki nad 6000 mark.

Da je brezposelni delavec upravičen, prejemati podporo, mora izjaviti, da se je trudil, najti dela in da je dela zmožen. Nezaposlen delavec more ponujeno mu službo odkloniti le v slučaju, ako se mu ne bi dajala običajna mezda ali ako ponujeno mu delo ne bi odgovarjalo njegovemu znanju ali telesni zmožnosti in končno, ako pride v poštev mesto, ki je bilo izpraznjeno vsled stavke ali izpora; ako bi delo ogrožalo delavca telesno ali moralno. Po devetih tednih podpore pa delavec ne more odkloniti dela, če tudi to ne odgovarja njegovi strokovni izobrazbi. Delavec, ki po lastni krivdi izgubi delo, nima pravice do brezposelnega prispevka v dobi štirih tednov. Istotako izgube pravico do prispevka oni delavci, ki so postali brezposelni vsled stavke ali izpora za vso dobo, dokler traja mezdni spor.

Pravico do prispevka dobi brezposelni delavec šele takrat, ko je bil zavarovan vsaj 26 tednov v zadnjih 12 mesecih. Prispevki za brezposelne se izplačujejo najdalje 26 tednov v dobi 12 mesecev; v izjemnih slučajih se ta doba lahko raztegne na 39 tednov. V časih posebno hude in trajajoče brezposelnosti lahko minister dela osnuje izjemno podporo, tako zvano «Krisenfürsorge».

Podpora za brezposelne se deli na navadno podporo in tako z dokladami za rodbino. V uradovanju služi lestvica, razdeljena na 11 mezdnih razredov: od tedenskega zaslužka do 10 mark

do zaslužka preko 60 mark. Kot pravec, v katerega teh razredov spada zavarovanec, služi njegova mezda, ki se mu je tekom treh mesecev pred njegovo brezposelnostjo izplačevala. V 1. razredu s povprečnim tedenskim zaslužkom osmih mark dobi zavarovanec podporo, ki znaša 75 % mezde, z rodbinsko doklado pa 80 %. Odstotki pa padajo sorazmerno z dviganjem zaslužka, dokler ne znašajo v XI. (najvišjem) razredu s povprečnim tedenskim zaslužkom 63 mark — 35 odstotkov, oziroma 60 odstotkov. Omeniti je še, da se podpora izplačuje za šest delovnih dni v tednu.

Ako uživa zavarovanec brezposelno podporo, je istočasno zavarovan tudi proti bolezni.

Zakon deluje v glavnem na to, da bi kolikor le mogoče odpravil brezposelnost in radi tega obrača posebno pozornost na delovanje javnih posredovalnic dela. Zakon prevzema tudi vse do sedaj obstoječe odloke glede zaščite potujočih,

ako se jih namesti izven njih bivališča, potem glede razdelitve oblek, delovnega orodja itd.

Prejemki zavarovancev teko iz enakih prispevkov delodajalcev in zavarovancev. Prosto-voljni zavarovanci plačajo celo premijo sami. Prispevki za zavarovanje proti brezposelnosti se pobirajo po istih pravilih kot pri zavarovanju proti bolezni. Osrednji, kompenzačni, fond mora doseči tako visočino, da bi bilo mogoče iz njega podpirati za čas treh mesecev 600.000 nezaposlenih. Po osnovanju zadostnega rezervnega fonda pa se bodo premije znižale.

Splošna določila: Brezposelni delavec, ki hoče uveljaviti svojo pravico do podpore, se mora v svojem bivališču osebno javiti pri uradu za nameščanje. Istotako se mora brezposelni delavec, ki uživa podporo, javiti pri javni posredovalnici dela in iskati nameščenja. Po devetih tednih podpiranja brezposlenec ne more več iskati le tako delo, za katero je izučen, temveč se mora oprijeti kakšnegakoli opravila.

Ta zakon, kateri obenem razveljavlja vse dosedanje ustanove za posredovanje dela in podpiranje brezposelnih, stopi v veljavnost dne 1. oktobra.

Resnica oči kolje.

Tako je rekel neki urednik strokovnega lista in izpustil kar cele tri zaporedne odstavke iz mojega članka, v katerem opisujem razne krivice in stanovska zapostavljanja, ki jih morajo sedaj neupravičeni trpeti naši državni nižji nameščenci. Ravno na priobčitev izpuščenih odstavkov sem polagal veliko važnost. Namen je, da ugadam še vedno nekoliko napeto razmerje med stanovskimi organizacijami državnih uradnikov in nižjih uslužbencev. Zato se obračam zdaj na Vas, gospod urednik «Nove Prave», s prošnjo, da Vi priobčite to, kar se mi je drugod onemogočilo.

V nekem ministrstvu je dobrohoten srbski uradnik izrekel odposlancem naših nižjih državnih uslužbencev tole značilno izjavo: «Vaši slovenski uradniki so taki, da vam ne privošči nobenega izboljšanja. Ako imajo semkaj predložiti kak predlog v korist nižjih državnih uslužbencev in je ta predlog lahko dober, prav dober ali slab, se nikdar ne poslužijo prvega ali drugega, ampak vselej zadnjega, najslabšega. Pri nas ni takih uradnikov. Tu privoščimo vsi tudi najnižjim uslužbencem, kar jim gre in kar morajo dobiti, ker so tudi ti naši ljudje in morajo tudi živeti.» Tako se karakterizira naše uradnike v Beogradu iz izkušenj zastopstva interesov nižjih javnih nameščencev. To uradništvu gotovo ni v čast in korist. Še bolj pa seveda poznajo slabe lastnosti uradniških zastopnikov vsi naši nižji državni nameščenci, ker jih morajo le prepogostokrat sami občutiti na lastni koži. Tudi jaz imam v tem oziru mnogo lastnih grenkih izkušenj. Največ sebičnosti in nekulturne nestrpnosti pa sem videl in sam poizkusil ravno v finančni stroki. V vseh drugih državnih resortih se bolj skrbi in več privošči za nižje uslužbence. S primernim zadovoljstvom pa moram priznati, da so tudi med našim uradništvom svetle častne izjeme. To so oni naši blagi, socialno čuteči uradniki, ki ne poznajo zavisti napram nižjem uslužbencem in se tudi sami resno trudijo za izboljšanje njihovega gmotnega položaja.

Zavist ali tako zvana nevošljivost je neka poddedovana ali prirojena bolezen, ki se je razpasla med slovenskim ljudstvom, in je posebno globoko zagrizena v naše nižje sloje. Drugi kulturni narodi, zlasti Nemci, niso obteženi s to boleznijo, posebno v taki pogubonosni meri ne. Uvideven Nemec povsod podpira svojega rojaka in mu pomaga na boljše o svoji moči, ker ve, da je to v korist celemu narodu. Pri nas se dela ravno narobe. Naši ljudje se vsled pomanjkanja prave narodne zavednosti in prave srčne izobrazbe nepre-

stano pripravajo in koljejo med seboj in grozno jih grize zelena zavist, ako vidijo, da se temu in onemu rojaku dobro godi. Večkrat so taki zavirljivi poslužijo najgrših sredstev, da uničijo srečo svojega rojaka. Ta nekulturna zavist je glavni vzrok naše znane nesloge, ki nas sramoti in omalovažuje pred vsem svetom. Skrajni čas je, da se zdramimo in zavedamo svoje narodne dolžnosti do vseh narodnih stanov in poizkusimo za naprej s praviim srčnim kulturnim življenjem in delovanjem pomagati najbednejšim izmed bednih.

Šteti se ne more med zadostno izobražene in kulturne ljudi oni, ki nima sočutja s svojim rojakom nižjega stanu in mu ne privošči niti najpotrebnejših sredstev za njegovo skromno, a pošteno življenje. Zato naj bi se prav vsi naši uradniki otreli svoje dosežanje tesnosrčnosti napram nižjim uslužbencem in jim več ne krčili njihovih že tako mnogo preveč prikrajšanih službenih prejemkov! Vabijo se organizacije teh uslužbencev k pristopu v «Zvezo» stanovskih uradniških društev. Mnogo jih je že pristopilo, drugi še bodo, toda le s pogojem, da se medsebojno podpirajo in si vzajemno pomagajo v boju za svoje pravice in za izboljšanje slabih gmotnih razmer. Tudi v tem oziru se bo lažje skupno delovalo v korist obeh strani, ako bo uradništvo primerno naklonjeno nižjim uslužbencem in jim nudilo svojo pomoč v vseh upravičenih zahtevah, da se odpravijo njih izjemne krivice in da se jim točno daje vsaj ono, kar jim zakonito pripada.

F. R. Rojc.

Dopisi.

JESENICE. Tukajšnji delavci*prejemajo poziv k orožnim vajam, kateremu se morajo odzvati. Seveda je občutek prejema takega poziva kot kazen, ker mora delavec nastopiti orožno vajo, akoravno ga tare velika skrb, kako se bo preživela družina v tem času. Že tako se delavec poleg zaslužka zadolžuje, ko gre k vojakom se mora pa toliko več zadolževati, ako noče, da mu družina pogine lakote. Z vpoklicem pod vojaško kapo pa ostaja delavec dolžan tudi na najemninini in se mu največkrat zgodi, da se mu ob povratku z orožne vaje odpove stanovanje, češ, ker ni plačal stanarine. Poskrbeti bo, da se da vpoklicanec državná ali občinska podpora in da se jih ne pusti v času, ko gredo izvrševati svojo državljansko dolžnost brez vsake podpore. Merodajni krogi imajo sedaj svojo besedo. — V nedeljo 18. septembra sta se vršila pri nas dva shoda.

Na enem so poročali delegatje delavcev pri bratovskih skladnicah. Obisk ni bil ravno najboljši, akoravno so bile vabljenе vse strokovne organizacije. Večja udeležba je bila pri klerikalcih, akoravno nisi tam slišal nobene stvarne besede, temveč zgolj le fraziranje. Na prvem shodu se je oglašil tudi Jeram, ki pa ni povedal nič stvarnega, temveč samo napadal druge stroge organizacije. Predsednik shoda ni znal zabraniti političnih govorov, kar je napravilo na poslušalce zelo mučen vtis. Po takih eksperimentih se ni čuditi, če so skupni, pa četudi zelo važni shodi, skoro prazni. Jeramovega napadanja je delavstvo sito in se zato demonstrativno ne udeležuje onih shodov, če zve, da bo tudi ta gospod govoril.

Vzlic njegovemu trudu ne bo dobil več pristašev kot jih ima, nasprotno, s takimi nastopi jih bo še zgubil. — Zadnje deževje, ki nas je obiskalo, nam je zopet grozilo s povodnjo. V zelo resni nevarnosti je bila komaj pred kratkim zgrajena hiša delavca Finžgarja na Javorniku, ker ima komaj dober meter zemlje pred hišo. Hudega pa le ni bilo. — Našemu tovarišu Francu Dolencu se je zgodila huda nesreča. Ponesrečil se je na očesu in je moral v ljubljansko bolnico. Obstoja resna nevarnost, da zgubi oko. — Ustanovitelj naše jeseniške podružnice tovariš Anton Talar leži že dva meseca hudo bolan ter zadnji čas sploh ne more zapustiti postelje. Star je že 66 let. Zelimo mu skorajšnje okrevanje.

Politični pregled.

Dvoje političnih akcij. Med davidovičevimi in samostojnimi demokrati se vrše pogajanja za fuzijo. Po poročilih iz Beograda pogajanja ugodno potekajo in bodeta o fuziji definitivno sklepal poslanska kluba Davidovičevih in samostojnih demokratov, ki sta sklicana za 3. oktobra. Poleg tega se pa vrše razgovori, da se ustanovi demokratiški blok, v katerem bi bili fuzijonirani demokratiški stranki, muslimani, radičevci in zemljoradniki. Demokratiški blok bi imel v narodni skupščini trdno večino. Da bi Vukičević preprečil ustanovitev demokratskega bloka, je poslal k Radiću svoje emisarje, da ga pregovore za sodelovanje s sedanjo vlado. Vodstvo HSS je pa izdalo komunike, v katerem naglašajo, da HSS pod nobenim pogojem ne gre s policaj-radikali in se noče z njimi niti razgovarjati, kamoli pogajati.

Borba za predsedstvo narodne skupščine. Volitve predsedstva narodne skupščine prinesejo razbistritev politične situacije. Radikali v zvezi s klerikalci kandidirajo za predsedniško mesto bivšega ministra dr. Perića, demokrati pa dr. Ribarja, za katerega so tudi samostojni demokrati in radičevci. Če se vse te tri skupine definitivno odločijo za dr. Ribarja, bo tudi izvoljen. Za prvega podpredsednika bi bil nato izvoljen radičevci in za drugega podpredsednika samostojni demokrat. Izvolitev dr. Ribarja za predsednika narodne skupščine bi pa razdvojila sedanjo vladno večino in v parlamentu bi nastopila nova večina, kateri bi se predvidoma pridružilo tudi več radikalov, ki niso zadovoljni z Vukičevićevo politiko.

Davidović vztraja na svojem protivnem stališču glede Vukičevićeve vlade. V Bjelini je na velikem shodu Davidović ponovil svoje odklanjanje stališča napram Vukičeviću in je izjavil, da smatra vladno pod vodstvom Vukičevića za nemogočo. Slovenski klerikalci pa navzlic znanemu odklonilnemu stališču šefa demokratske stranke glede sedanje vladne kombinacije razširjajo vesti, da je vlada trdna in da o spremembi političnega kurza niti govora biti ne more. Klerikalci se nikakor ne morejo umisliti v to, da bodo prav kmalu zleteli iz vlade.

Razpust zagrebskega občinskega sveta. Radičevci so v občinskem svetu stavili predlog, da se občinski svet razpusti, ker so se tekom občinskih volitev dogodile velike prevare in ker je vladal skoro na vseh voliščih nezasišani teror, tako da ne more biti govora o svobodno izraženi volji zagrebskega prebivalstva. Predlogu radičevcev se pridruži SDS in komunisti.

Kako sodi voditelj radikalov o politični situaciji. Direktor glavnega glasila radikalov «Samouprave» dr. Laza Marković je izjavil časnikarjem, da davidovičevi demokrati po volitvah ne nastopajo korektno proti sedanji vladi, katere sestaven del so tudi oni. Demokrati razmišljajo o tem, ali naj politiki sedanje vlade obrnejo hrbet in s tem razderejo Vukičevićevo vladno kombinacijo. — Izjave vodilnih politikov so običajno

zelo previdne. Če govori vodilni radikal o nameri demokratov, da zapuste sedanjo politiko, potem že mora biti skrajno napeto politično razmerje med demokrati in Vukičevićem. Upravičene so zato domneve, da se na dan sestanka narodne skupščine zruši Vukičevićevo vlada in da postane blejski pakt tudi za naše klerikalce usodepoln.

Redukcije gimnazij so povzročile v vseh prizadetih mestih veliko razburjenja. Številne deputacije se oglašajo v Beogradu, in protestirajo proti nekulturni odredbi prosvetnega ministra. Posebno odločne proteste so poslala slovenska mesta Maribor, Ptuj, Kočevje in Murska Sobota. Iz Kočevja so poslali še posebej profesorji izjavo, v kateri poudarjajo, da so pripravljeni brezplačno, ne da bi se jim nagradilo nadure, prevzeti pouk v 5. razredu. Pod pritiskom splošnega ogorčenja je pričela vlada popuščati in izjavlja, da bo odredila revizijo redukcijske odredbe. Vsi prizadeti kraji so pa soglasnega mnenja, da tudi o

reviziji redukcijske naredbe ne more biti govora, ampak da mora vlada v celoti preklicati naredbo in prepustiti redukcijo gimnazij, ako je mogoča in potrebna Narodni skupščini!

Zasedanje Društva narodov. Na zasedanju Društva narodov je bila sprejeta od Poljske predlagana protivojna deklaracija, ki pravi: 1. da je in ostane vsaka napadalna vojna prepovedana; 2. da je treba uporabiti vsa mirovna sredstva za ureditev sporov, ki bi se mogli pojaviti med državami in sicer kakršnekoli vrste. Zborovanje se je končno izjavilo, da obstoja za vse člane Društva narodov obveznost, da se morajo obema tema načeloma pokoriti. — Zborovanje je razpravljalo o uspehih svetovne gospodarske konference in so delegati pozdravljali pozitivni korak, ki ga je Društvo narodov storilo za izvedbo programa svetovne gospodarske konference. — Nemški delegat dr. Stresemann je poročal o razorožitvenem problemu in ugotovil, da ne sme biti pričetek splošne razorožitve odvisen od ustanovitve novih varnostnih mer. V nasprotju s tem pa se zopet očitno uveljavlja naziranje, da je treba novih garancij v pogledu varnosti za ureditev razorožitvenih akcij. Zato je razumljivo, da javnost čisto dobiva utis, da je Društvo narodov z razorožitvenim problemom prišlo v zagato. — Nemčija je podpisala klavzulo o razsodiščih in je s tem prevzela obveznost jurisdikcije tega sodišča. — Razorožitvena komisija je sprejela finski predlog, da se nudi finančno podporo onim državam, ki bi bile napadene. V svrhu ureditve podrobnejših določb se bo sklicala posebna konferenca, ali pa bo rešitev tega problema prepuščena mednarodni razorožitveni konferenci. — Skupščina Društva narodov je nadalje sklenila, da se proračun za palačo Društva narodov v Ženevi določi na 19.500.000 frankov. — Odobren je bil proračun Društva narodov, ki znaša za leto 1928. 25.333.000 frankov.

Strokovni pregled.

Položaj delavstva.

Tajništvo je razposlalo svojim podružnicam vprašalno polo o položaju delavstva. Na podlagi teh pol bo možno sestaviti dokaj pregledno sliko o stanju delavstva v posameznih krajih. Ker nimamo še vseh odgovorov in ne moremo sestaviti celotnega pregleda, bomo danes napisali samo par ugotovitev.

Na vprašanje, koliko delavstva je organiziranega, smo dobili šest odgovorov, da je delavstvo dobro organizirano; dva odgovora, da je 50 % organiziranega, dve z 10 %, vsi ostali odgovori so neugodni. Z eno besedo rečeno, delavstvo je slabo organizirano.

Osemurnik se spoštuje večinoma v industriji, kjer je delavstvo organizirano in se dela v dva ali celo tri pase. Povsod drugod se dela 10 in tudi 12 ur dnevno. Nadure se zelo v malih primerih plačujejo s 50%nim poviškom.

Kolektivnih pogodb nima večina podjetij. Te so v veljavi le tam, kjer je delavstvo dobro organizirano.

Zdravstveno stanje je povsod zelo slabo. Ena podružnica javlja celo, da je 90 % delavcev tuberkuloznih.

Stanovanjske prilike so tudi slabe. Le par izjem je, da so povoljne. Med odgovori so izrazi kot «jako mizerne», «obupne», «mizerne» in «strašno mizerne». Je pač povsod občutiti stanovanjsko krizo, posebno pa v delavskih centrih.

Žalostna je tudi konstatacija, da je delavstvo o socijalnih vprašanjih in zakonih slabo poučeno in da se za ta vprašanja nič ne briga. Ena sama podružnica, ki ima za tajnika akademično izobraženega človeka, nam javlja, da je tudi v tem pogledu dobro za delavstvo. To nas ne čudi, ker vemo, da je ta podružnica priredila več pred-

vanj in jih še vedno prireja in tako nudi svojemu članstvu kar največ mogoče duševne hrane.

Statistika je zelo zanimiva in bomo odgovore v celoti objavili, ko bo ves material zbran. To traja pa precej časa. Po zbranih odgovorih bo treba prijeti za delo in skušati vse nedostatke odpraviti in za delavstvo ugodno rešiti.

★

Vsem ljubljanskim članom NSZ. V nedeljo so v Ljubljani občinske volitve. Za vsakega člana NSZ je obvezna volilna dolžnost. Volimo Napredni blok, katerega skrinjica je 3 (tretja). Vabimo tudi ostalo delavstvo, da voli z nami in odda svoj glas v 3. skrinjico. — Tajništvo NSZ.

Naša predavanja. Pod to rubriko bomo odslej prinašali po vrstnem redu vsa predavanja, in sicer v mesečnih seznamih. Članstvo opozarjamo, naj pazno sledi seznamu in si zapomni dan, ko pride podružnično predavanje. Ker je vsako predavanje združeno s stroški in je vstop k predavanju prost, je želeli za čim večjo udeležbo, da se vsaj tako nagradi trud in skrb centrale. V oktobru so naslednja predavanja: Litija, dne 8. oktobra ob 7. uri zvečer «Na pošti» o veliki francoski revoluciji. — Št. Pavel, dne 9. oktobra ob pol 10. uri dopoldne v dvorani Pekl o veliki francoski revoluciji. — Senovo, dne 16. oktobra ob 6. uri popoldne v rudniški restavraciji o veliki francoski revoluciji. — Litija, dne 22. oktobra ob 7. uri zvečer «Na pošti» o odkritju Amerike in pravljico «Don Kišot». — Vsa predavanja spremljajo lepe barvaste skioptične slike. One podružnice, ki še niso poslale seznamov, naj to čimprej store.

VIČ. Podružnica Narodno-strokovne zveze priredi v nedeljo 2. oktobra popoldne vsakoletno trgatve grozdja, katere čisti dobiček je namenjen

skladu za podpiranje bolnih članov. Prireditve se vrši ob 4. uri popoldne na Strelišču. Ker bo Ljubljana ta dan «suha», prosimo vse naše prijatelje in podpornike, da obiščejo našo prireditve in pomagajo tako našim revnim članom.

Janko Mlakar † Iz Cerknice nam sporočajo tužno vest, da je umrl naš odlični pristaš in soustanovitelj cerkniške podružnice Janko Mlakar. Nameščen je bil pri občini in izvrševal svoje posle v splošno zadovoljstvo. Zavratna proletarska bolezen ga je v zadnjem času hudo pritisnila in mu končno vzela tudi življenje. Pokojnik se je zelo trudil za ustanovitve podružnice Narodno-strokovne zveze v Cerknici, vendar njenega ustanovnega obnega zbora ni dočkal, akoravno je pred vrati. Dobremu tovarišu ohranimo časten spomin. Njegovi preostali rodbini, posebno njegovi soprogi izrekamo svoje tovariško sožalje.

STRAZIŠČE. V nedeljo 9. oktobra bo v našem Sokolskem domu velik direndaj. Ta dan bo ob 5. uri popoldne dala podružnica NSZ na razpolago vsem uzmovičim svoj letošnji grozdni pridelek. Trta je tako bogata, da komaj stoji. Nadnaravno čudo je velik grozd, ki tehta 82 kg. Da bodo spoštovani uzmoviči prišli na svoj račun, bo občina nastavila samo «nesposobne» in «zaljubljene» policaje. Čisti dobiček prireditve je namenjen fondu za podpiranje brezposelnih in bolnih članov ter je z ozirom na plemeniti namen pričakovati obilne udeležbe.

PODRUŽNICAM NSZ. Nekatere podružnice nam še niso odgovorile na poslane vprašalne pole. Ker s tem ovirajo naše delo, naj nam takoj odgovorijo. Za nas je vsaka vprašalna pola zelo važna, sicer jih ne bi razposlali. Storite tedaj svojo dolžnost in to takoj. — Blagajniki naj čimprej pošljejo obračune in denar. Zamudnikov je veliko. S prihodnjo številko se bo vsem zamudnikom ustavil list.

TRNAVA. Pri nas smo imeli v nedeljo dne 25. septembra prav lepo slovesnost. Gasilsko društvo je blagoslovilo svojo novo motorno brizgalno in gasilski dom, v katerem bodo imela prostor vsa domača društva. Popoldne se je vršila veselica. Prireditve se je udeležilo nad 700 ljudi, ki so s tem pokazali svojo zahvalo vrlim gasilcem za njihov človekoljubni trud. Vse priznanje gre sosednim vaščanom, ki so na proslavo prihiteli v jako lepem številu.

ŠT. PAVEL. V nedeljo 2. oktobra priredi novoustanovljena godba na pihala pod vodstvom tov. Setorja veliko vrtno veselico, da z dohodki pokrije stroške nabave instrumentov. Najtopleje priporočamo vsem našim tovarišem in javnosti to veselico, ker bodo na ta način podprli mlado godbo. — Po Savinjski dolini je razsajal te dni močan vihar z velikimi nalivi. Strela je uničila na petih krajih gospodarska poslopja. — Narodno-strokovna zveza, odnosno njena tukajšnja podružnica bo priredila v tej zimi več skioptičnih in drugih poučnih predavanj, na katera že sedaj opozarjamo vso javnost, posebno pa člane naše organizacije. — V. D.

JESENICE. Podružnica NSZ priredi v nedeljo 9. t. m. članski sestanek, na katerega opozarjamo vse člane. Za vse člane je udeležba strogo obvezna z ozirom na važnost dnevnega reda. — V nedeljo 2. oktobra priredi naša podružnica običajno «Vinsko trgatvo», na kateri bo obilo zabave. Čisti dobiček je namenjen bolnim članom in vabimo zato vse člane in prijatelje, da posetijo našo prireditve. — Prihodnji mesec prične podružnica z rednimi predavanji. Predavanja bodo tudi skioptična in vsa zelo poučna. — Nekateri člani so zaostali s članarino. Prosimo jih, da članarino takoj poravnajo, ker sicer blagajnik ne more redno obračunavati. — O d b o r.

znanih. Prosimo sorodnike in tovariše, ki bi vedeli za ime katerega tukaj pokopanega, nam neznanega sobojevnika, da nam tekom osmih dni sporoče ime na naslov: Kolo jugoslovenskih sestev v Dravogradu.

* **Poučna predavanja v Trbovljah.** Pred dnevi je bila sklicana v Trbovljah na vzpodbudo Delavske zbornice anketa vseh izobraževalnih društev zaradi poučnih predavanj v zimski seziji. Medtem, ko so eni predlagali, naj se predavanja vršijo skupno za vse, so zahtevali drugi, naj se vrše predavanja za vsako društvo posebej. Do odločilnega sklepa ni prišlo. Izbrala se je komisija, ki naj stvar prouči.

* **Slabo klerikalno politiko občutijo že novorojenčki.** Klerikalno-radikalni člen 82. finančnega zakona je vzrok, da je moral tudi litijski okrajni zdravstveni zastop črtati vsakoletno predvideno vsoto v znesku 2000 Din. Uradni zdravnik litijskega sreskega poglavarstva je nakupil vsako leto iz te postavke različno babiško orodje in druge potrebščine ter jih brezplačno razdelil med babice. Letos pa je blagajna prazna in je ves trud za iztisnjenje potrebnega zneska zastoj. Razumljivo je, da se razburjajo zaradi tega naše babice in prerokujejo zaradi pomanjkljivih zdravstvenih sredstev zimskim novorojenčkom šibkejši razvoj.

* **Podaljšanje gledališke in higienske razstave v Ljubljani.** Zaradi velikega zanimanja in obilnega obiska je sklenila uprava Ljubljanskega velesejma, da podaljša gledališko razstavo do ponedeljka 3. oktobra. Razstava je odprta vsak dan od 10. do 12. in popoldne od 1. do 6. ure. Vstopnina znaša 2 Din. Prosvetna društva, šole in druge korporacije, ki najavijo upravi velesejma svoj poset, dobe znižano vstopnino po 1 Din za osebo. Začasni dohod na gledališko razstavo je preko sejmišča skozi glavni portal ob Gospodarski cesti. — Podaljšana je tudi higienska razstava.

* **Objava kr. italijanskega generalnega konzulata v Ljubljani.** Kr. italijanskemu generalnemu konzulatu v Ljubljani je čast sporočiti vsem prizadetim, da mora biti od sedaj naprej priložen vsaki prošnji za «vizum» fotografija prosilca, enaka oni, ki je pritrjena v potnem listu, in to zaradi novih tozadevnih predpisov, ki so v skladu z navedenim.

* **Strahovit vihar s potresom v Ptuj in okolici.** V zadnjem času je vladala v Ptuj in okolici vročina in soparica. Tudi zadnja nedelja se je razvila v najlepši poletni dan, ki ga je popoldne motil le hud veter. V prvih ponočnih urah je postal veter še silnejši, nato pa je zavladalo za nekaj časa zatišje. Deset minut pred 22. uro pa se je pojavil v Ptuj in najbližji okolici strahovit ciklon, kakršnega ne pomnijo niti najstarejši ljudje. Vmes je bliskalo in grmelo ter se je vsula tudi debela toča. Občutila sta se tudi dva močna potresna sunka. Vihar je povzročil v Ptuj in okolici ogromno škodo. Trgal je strehe, podiral drevje, ruval brzojavne drogove, toča pa je bila tako silna, da je polomila šipe in opeko na strehah. Z zvonika cerkve v Majšpergu je vihar od-

Tedenske vesti.

* **Izredno poveljen uspeh pokrajinske razstave «Ljubljana v jeseni».** V ponedeljek se je zaključila pokrajinska razstava «Ljubljana v jeseni», ki je bila ves čas trajanja deležna največjega zanimanja. Zlasti je uspel kmetijski del razstave. Sadje in med sta se najbolje prodajala. Nekaj sadja se je prodalo celo v Srbijo in Bosno. Gledališka in higienska razstava ostaneta odprti še do ponedeljka.

* **Patrijarh pravoslavne cerkve v Ljubljani.** Iz Rogaške Slatine, kjer se je nahajal na letovišču, je patrijarh Dimitrij, vrhovni poglavar srbske pravoslavne cerkve, prispel te dni preko Maribora in Celja v Ljubljano, kjer so ga zastopniki oblastev in drugi prijazno sprejeli. Iz Ljubljane je patrijarh Dimitrij odpotoval na Bled.

* **Volitve v Zbornico za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani** bodo 30. oktobra t. l. Reklamacijski rok teče od 25. t. m. do 8. oktobra (14 dni). Vrhovni obrtniški svet poziva volilce, da vpogledajo v občinskem uradu, ali so vpisani v imenik.

* **Nov poslanec v mariborski oblastni skupščini.** Ker je postal socijalistični poslanec mariborske oblastne skupščine g. Petejan narodni poslanec, mora odložiti mandat oblastnega poslanca. Na njegovo mesto pride železničar in svetnik mariborskega občinskega sveta g. Alojzij Čanžek, ki je kandidiral pri oblastnih volitvah na skupni listi s socijalisti kot zastopnik levega krila.

* **Srbski kmetovalci v Sloveniji.** V soboto je prispela v Ljubljano pod vodstvom sedanjega užiškega velikega župana dr. Baltiča in predsednika oblastnega odbora v Užicu Smiljanica skupina tamošnjih kmetovalcev, zastopnikov tamošnjega združenstva, da prouči slovenske kmetijske in združniške razmere. Dragi srbski gostje

so bili tako v Ljubljani kakor pozneje v Zgornji Šiški, Škofji Loki, Kranju in drugod prav prijazno sprejeti. V Zgornji Šiški, kjer so jim krajevni činitelji priredili obed, so srbski kmetje zapeli celo slovenske pesmi, kakor «Naprej zastava slave», «Regiment po cesti gre» in druge. Bratski gostje so kazali največje zanimanje za naše kmetijske razmere in naprave ter so gotovo videli marsikaj, česar v svoji domovini še ne poznajo. Dragi gostje, bodite pozdravljeni v Sloveniji in vzemite s seboj najboljše vtise!

* **Poziv sorodnikom in tovarišem vojakov, padlih v koroških bojih!** Dne 30. oktobra t. l. bo v Dravogradu odkritje nagrobnega spomenika tukaj v koroških bojih leta 1919. padlih vojakov. Pokopanih je v tem kraju 20 jugoslovenskih junakov. Znana so le naslednja imena: poročnik Urh Malič, Jožef Pogačnik, Avgustin Es, Franc Košir, Franc Korošec, Ivan Kropec, Anton Lepej, Franc Maček, Jakob Mlakar, Anton Mlinec, Alojzij Rozman in Matija Temnikar. Drugih osem je ne-

★ LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA ★

Delniška glavnica
Din 50,000.000.—

Rezervni zaklad ca.
Din 10,000.000.—

Centrala: LJUBLJANA, Dunajska c.

PODRUŽNICE:
Brežice Kranj Novo mesto Slovenj-
Celje Logatec Prevalje gradec
Črnomelj Maribor Ptuj Spil
Gorica Metković Rakek Trst
Novi Sad Sarajevo

Brzjavni naslov:

Banka Ljubljana

Telefon številka: 26,
413, 502, 503, 504

Se priporoča za vse v bančno stroko spadajoče posle

trgal celo pločevinasto streho, ki jo je popolnoma zvil in vrgel daleč v stran. V neki vili v bližini Ptujja, ki je imela svoj stolp, je dotični stolp kakor odrezan vrhel vihar daleč na sredo travnika. Ljudi, ki so bili na cesti, je ciklon metal kakor snope, da so bili prisiljeni se stisniti v cestni jarek, da jih ni naravnost ubilo. Na dveh straneh je divjal požar, in sicer že pred nevihto pri Sv. Lovrencu v Slovenskih goricah in v Medelišču. Škoda je velikanska. V haloških vinogradih je toča obrala ves letošnji pridelek.

* **Nesreča zdravnika.** Gornjeradgonskega zdravnika dr. Breznika je te dni, ko se je iz Starešincev z motorjem vozil od nekega bolnika, zadela huda nesreča. Sredi ceste se mu je zaletel v sprednje kolo velik pes s tako močjo, da se je motor prevrgel. Zdravnika so nezvestnega prenesli v bližnjo hišo ter poslali v Radgono po zdravnika dr. Ogrizka. Ta se je z avtomobilom pripeljal svojemu tovarišu na pomoč in ga odpeljal domov.

* **Strela zanetila požar.** Iz Leveca nam poročajo: V petek 23. t. m. zvečer je med hudo nevihto udarila strela v Žilnikov kozolec, ki je pogorel z vsemi pridelki. Domači in sosedni gasilci so bili zaradi velikega naliva do zadnje niti premočeni. Ker ni bilo vetra, so gasilci lahko obvarovali bližnjo domačijo.

* **Smrt pri eksploziji.** V kovačnici Scherbau-movega mlina v Mariboru sta popravljala kovača Andrej Lorbek in Josip Eiletz neko cev. Iz neznanega vzroka pa je cev nenadoma eksplodirala. Drobec so se razleteli po vsej kovačnici. Kosi cevi so Lorbeku dobesedno razbili lobanjo, da je nesrečnik obležal na mestu mrtev. Eiletz je dobil hude poškodbe na glavi in so ga morali prepeljati v bolnico. Lorbek zapušča ženo in malega otroka.

* **Samomor mladenke.** Te dni je prihital na stražnico na Dolenjski cesti v Ljubljani mizarški pomočnik Viktor Svetek ter prijavil, da leži na cesti v Hradeckega vasi neznano dekle, ki se je najbrže zastrupilo. Iz stražnice so takoj telefonirali po rešilni voz, ki je naložil že skoro popolnoma oslabiljeno dekle ter ga prepeljal v bolnico. V bolnici je dekle po kratkih mukah izdihnilo. Pri njej so našli neke listine, iz katerih je bilo razvidno, da je samomorilka Minka Bovhanova iz Sp. Vodal (občina Tržišče). Nadalje je imela pri sebi tudi na policijo naslovljeno pismo, spisano očitno v silni razburjenosti. V pismu prosi, da se sporoči njena smrt staršem, ki naj poskrbe za lep pogreb. Zastrupila se je s špiritom, v katerega je vlila lizol. Motiva samomora ne navaja in je ta neznan tudi njeni gospodinjki ter njenim sodelavkam v tovarni.

* **Neznano dete.** Pišejo nam: V januarju leta 1920., to je pred 6½ leta, je bilo najdeno v veži pred vratmi mariborske javne bolnice šest dni staro dete ženskega spola, povito v plenice. Do danes ni bilo mogoče ugotoviti identitete tega otroka. Kdor bi vedel kaj o tem otroku ali njegovih starših, naj to sporoči mestnemu magistratu v Mariboru (konskripcijski oddelek).

* **Anton Pesek pred ljubljansko poroto.** Te dni se je pred ljubljansko poroto zagovarjal bivši izdajatelj dnevnika «Jugoslavije» Anton Pesek, ki je bil obdolžen, da je zaradi raznih manipulacij povzročil konkurz dveh malih hranilnic, zaradi česar je prišla cela vrsta malih vlagateljev ob ves denar. Porotniki so na več stavljenih vprašanj pritrdili onim, ki govore, da je Pesek zakrivil polom obeh denarnih zavodov iz malomarnosti. Pesek je bil obsojen na deset mesecev zapora in ker je tega že prestal s preiskovalnim zaporom, je bil izpuščen.

* **Zloglasen razbojnik v rokah ljubljanske policije.** Te dni so pripeljali v Ljubljano iz kaznilnice Karlau pri Gradcu znanega drznega vlomilca, strah vse Gorenjske, 28letnega Ivana Ankersta z Brezij pri Radovljici. O Ankerstu je znano, da je to eden najbrezobzirnejših tatov in kot nasilen in življensko nevaren lopov.

Pogovor o tem in onem.

Solnce in človeško življenje.

Solnce se smatra že od nekdaj kot vir življenja, luči in toplote. Moderna znanost je znova utemeljila ta nazor, a je dodala še marsikaj novega.

Večletna opazovanja nekega učenjaka so baje dognala zvezo med solnčnimi pegami in številom smrtnih primerov. Živčno obremenjeni ljudje v velikem številu umirajo, kadar sežejo pege do sredine solnčne oble.

Solnce izloča ogromne količine električne energije. Solnčno delovanje v tem pogledu se deli v posebne 11letne perijode. Vsako 11. leto nastane na solncu tako zvana magnetna burja. Pege kažejo udrutine na solnčni skorji. Odtod zletijo v vesoljstvo električni toki.

Takrat se godijo na zemlji čudne stvari. Ob tečaju žari na nebu raznobarvni polarni sijaj. Kazalci kompasov skačejo sem in tja, zmedeni po tako zvani magnetni burji. Brzobjavni aparati pričnejo trkati, kakor da pošilja nevidna roka čudne vesti. Telefonski promet se pretrga za več ur. Električni vodi postanejo žrtev kratkih stikov.

Vsi ti pojavi so posledica obilice ultravijoličnih žarkov, ki prepajajo zrak. Elektromagnetni pojavi vplivajo tudi na človeške možgane in živce. Zdravi ljudje postanejo razburjeni, živahni izredno nemirni. Za bolnike je to razburjenje včasih usodno. Nevidni vplivi solnčnih peg motijo življenske procese prav tako, kakor ovirajo telefon, brzobjav in radio. V letih solnčnih peg se množijo smrtni primeri živčno bolnih.

Stari zvezdogledi, ki so govorili o vplivu planetov na človeško usodo, niso bilo tedaj tako brez vsake podlage.

★

× **Zemlji obetajo strašno katastrofo.** Zadnja leta se večji in manjši potresi ponavljajo tako pogosto, da so začeli učenjaki razmišljati, kaj bi bilo vzrok tega neprestanega vznemirjenja zemeljske površine. Na podlagi točnih opazovanj so postavili domnevo, da nastajajo zaradi postopnega ohlajanja zemlje velike razpoke, ki segajo pod Atlantskim oceanom preko Južne Evrope in Turkestana do Japonske. Opazovanja potrjujejo presenetljivo dejstvo, da se od leta 1906., ko je katastrofalen potres razdejal cvetoče mesto San Francisco, potresni sunki v obsegu omenjenih delov sveta neprestano ponavljajo. Moskovski zemljelovec Muskitov je na podlagi svojih opazovanj ugotovil, da segajo razpoke iz Afrike in Avstralije proti Evropi in Aziji. Mesta Newyork, London, Pariz, Berlin, Rim in Moskva niso v nevarnosti, ker ne leže v neposredni bližini teh razpok. Ni pa izključeno, da zadene tudi ta mesta v doglednem času močan potres. Največja nevarnost preti baje Italiji, ki je bila vedno ognjišče vulkanskih

erupcij. Angleški učenjak Gregori potrjuje domnevo ruskega zemljelovca in pravi, da se tudi mnogi drugi angleški učenjaki strinjajo z njim v tem, da čaka pokrajine, ležeče ob velikih razpokah, morda še tekom letošnjega leta strahovita potresna katastrofa. Tudi srednja in severna Kitajska ležita ob veliki razpoki v zemlji in zato je te pokrajine zadel nedavno katastrofalen potres.

× **Čudežna ženska na Bavarskem.** V Konnersreuthu na Bavarskem živi čudežna ženska Terezija Neumannova, kateri se porajajo na rokah, nogah in na čelu krvavljenja kakor pri Kristusu na križu. Preprosti ljudje in deloma duhovščina jo imajo za svetnico in neštivilne množice lahko vernih ljudi iz raznih krajev romajo k njej. Razumni ljudje, tudi duhovniki, seveda ne verjamejo, da je to čudežen pojav, ker so podobni pojavi pri indijskih fakirjih nekaj vsakdanjega. Terezija je silno histerična ženska, ki je sposobna, da se v taki meri vtopi v Kristusovo trpljenje, da se na njenem telesu pokažejo znamenja Kristusovih ran.

× **30letnica prvega poskusa poleta na severni tečaj.** V mestu Grenna na Švedskem so postavili spomenik inženjerju Andréju, rojaku mesta, ki je pred 30 leti izvedel prvi poskus zračnega poleta z balonom na severni tečaj in našel tam smrt s svojimi tovariši. Bilo je to leta 1897. V Spitzbergih se je dvignil André s svojim balonom, da preleti severni tečaj. Spremljala sta ga pilota Strindberg in inženjer Fraenkel. Vreme je bilo ugodno in vsi so bili najboljših nad glede smelega poleta. Kako daleč proti tečaju je balon došel, je ostalo tajno; ob sibirski obali so našli drugo leto ostanke razbitega balona, kateremu je najbrž odreklo krmilo. To je bilo vse, kar je ostalo od nesrečne ekspedicije. Letalci so plačali svojo smelost s smrtjo in večni led ni pustil za njimi nobenih sledov.

× **Zemlja požrla poštni voz.** Na otoku Islandu se čutijo že od začetka septembra močni potresni sunki, ki so v zvezi z delovanjem ognjenika Vatnajöklena. Pred kratkim je začel ognjenik znova strahovito bljuvati. Nastop bljuvanja je zahteval tudi človeško žrtev. Po težko dostopnem ozemlju se je vozila vaška pošta iz Breidamerkura proti zapadu, da izroči pošto prebivalcem bližnjih krajev. Težko naloženi poštni voz je vlekel pet konj. Bilo je že proti večeru in potresni sunki so vidno pojemale, ko se je ustavil poštni voz sredi puste pokrajine. Naenkrat je zagrmelo v zemlji, pred poštnim vozom je nastala v zemlji globoka razpoka in poštni voznik s konji je padel v brezno. Po drugem močnem potresnem sunku se je razpoka zaprla in konji z nesrečnim poštarjem so bili pokopani. Prebivalci bližnjih krajev so zvedeli za nesrečo šele drugega dne. Podrobnosti o bljuvanju ognjenika niso znane, ker divja na otoku že več dni strahovita nevihta.

Prometni zavod za premog, d. d. v Ljubljani

prodaja po najugodnejših cenah in samo na debelo

PREMOG,

domači in inozemski, za domačo kurjavo in industrijske svrhe

KOKS,

livarniški, plavžarski in plinski

KOVAŠKI

PREMOG

vseh vrst

BRIKETE.

Prometni zavod za premog, d. d. v Ljubljani

Miklošičeva cesta št. 15/I.

Tajinstveni morilec deklet. (Nadaljevanje.)

«Ah, to dela moj sosed, že zelo star, napol gluhi, upokojen uradnik. V tem času gre navadno ven.»

Alfred je pomirjen. Čemu pa naj bi se tudi bal? Saj ima v žepu za vse primere revolver in tukaj je cesta precej obljubljena. Pred mlado deklico pa vendar ne bo imel strahu.

«Ali ste pripravljeni za odhod, gospodična?» vpraša vljudno.

«Še en trenutek, gospod, le še eno malenkost imam urediti.»

Te besede je izgovorila tako mirno in prijazno, kot da ima največje zaupanje v pustolovca. Alfred vidi, da nekaj išče v košari. Sedaj šele more nemo-teno občudovati čudovito lepoto domnevno priproste deklice.

Le s težavo se je premagoval, da ni dal glasno izraza svojemu občudovanju. Oh, kaj bi dal, če bi jo mogel sedaj poljubiti!

«No, morda se moja želja še danes izpolni,» se tolaži pustolovec na tihem, «zdi se mi, da ni preveč nedostopna. Res, krasna deklica, naravnost dražestno bitje!»

Maggija se sedaj dvigne in seže po plašč.

«Tako, sedaj sem pripravljena za odhod, gospod — bankir — Bell.»

Alfred stoji nepremično kot bi ga zadel mrtvoud.

«Kaj — kaj?» zajecija ves osupnjen. «Gospodična Burke, odkod veste — — —»

Ostale besede mu zastanejo v grlu. Sosedna vrata se medtem že odpirajo, in še preden se more osupnjeni pustolovec odpomoči od strahu, že čuti, da ga je zgrabilo četvero močnih pesti.

«Pom...» krič se mu ustavi v grlu.

«Zamaši mu usta, Jim,» zakliče nizek glas. «Tako, dobro, sedaj naj le skuša kričati, slišal ga pač nihče ne bo. Plašč naj ima le na sebi, dobro ga poveživa, da se še gani ne bo mogel.»

Vse to se je zgodilo tako bliskovito naglo, da se je pustolovec vsega, kar se je pripetilo, zavedel šele, ko je že povezan ležal v kotu na tleh.

Maggija je bila ves čas navzoča. Sedaj stopi k prestrašenemu lahkoživcu.

«Torej slednjič nam je vendar uspelo, da smo vas ujeli. Nikogar več ne boste prekanili, lopov, nobene uboge deklice več pretepali z bičem, ali ji skušali z ostudnimi intrigami naprtiti sramoto, kot je bilo to na primer pri Maudy Hopkins. Sedaj ste v naših rokah, zasluženi kazni ne uide več.»

Alfred je od strahu napol mrtev. Povezan in na tleh ležeč javka in tarna. Zaničljiv smehljaj je edini odgovor, ki ga dobi od Maggije.

«Sedaj pa le pojdite, gospodična Burke,» sili Bill. «Jim vam prinese prtljago v vežo, košara pa ostane še tukaj, hahaha!»

Maggija začudeno pogleda Billa.

«Ravnajte le previdno! Niti malo še ne vem, kako hočete jetnika odtod spraviti.»

«Toda jaz vem!» odvrne Bill hladnokrvno. «Zato sem pa dal semkaj prinesiti tako veliko košaro. V to košaro spraviva tegale odličnega gospoda, to je vaša prtljaga, gospodična Burke, hahaha!»

Sedaj se zasmee tudi Maggija.

«Vedno si znate pomagati,» izpregovori deklica z občudovanjem. «Jaz sem, zaupno povedano, že pogosto zaman razmišljevala, kako spravimo tega človeka odtod.»

Bill in Jim se sedaj obrneta k zvezanemu pustolovcu.

«Prosim, dvignite pokrov košare, gospodična! Tako, sedaj Jim, dvigniva lopova in notri z njim! No, sedaj leži že notri, še par odevi na njega, da ne bo slišati njegovega ječanja!»

Maggija je že prej poravnala svoj račun za sobo ter rekla najemodajalcu, da se izseli iz sobe. Zato se ni nikomur nič čudno zdelo, ko sta sedaj dva krepka možakarja vlekla težko košaro po stopnicah navzdol.

Maggija je šla nekoliko pred njima ter se je, prišedši k vratom, ponovno ozirala na vse strani. Ni ji bilo treba dolgo čakati, kajti kaj kmalu pripelje mimo voz, ki je bil kot nalašč urejen za prevoz prtljage. Na kozlu je sedel eden od drugov moža s krinko. Ko je zagledal Jima in Billa s košaro, je z bičem veselo počil.

Težka košara, v kateri je tičal pustolovec, je bila z združenimi močmi trojice z močnim zamahom postavljena na voz. Tudi Maggija se nato takoj vsede na voz, in dočim sta Jim in Bill, izpregovorivši nekaj besed z voznikom, hitro odšla v stari del mesta, je tudi voz v zmernem tempu odpeljal proti svojemu cilju — Whitechaplu.

Eno uro po opisanem dogodku potrk Maggija temnordečega obraza na vrata sobe, v kateri se je nahajal zagonetni mož. Takoj odpre vrata in ko zagleda Maggijo, jo prijazno pozove, da vstopi.

«Imeli ste uspeh, gospodična Burke, kajne?»

Deklica obrne svojo lepo glavo nekoliko vstran.

«V košari leži lopov povezan z zamašenimi ustmi,» izpregovori deklica s tihim ponosom. «Nihče ne bo mogel slutiti, kam je zginil Alfred Bell.»

Mož s krinko ji zadovoljno pokima.

«Gospodična Burke, vi mi boste nadomestovali Bessy, prav srečnega se čutim, da sem našel tako izborno tovarišico. Toda sedaj, žal, nimam časa, da bi lopova še enkrat pozval na odgovor. Čemu tudi? Bilo bi pod mojo častjo. Važen dogodek me nujno sili, da takoj odidem, še to uro.»

Na Maggijinem dražestnem obrazu se pojavi izraz žalosti. Mož s krinko hodi po sobi gor in dol.

«Še danes se zopet vrnem, gospodična, in prepričali se boste, da uživam moje neomejeno zaupanje. Neprestano bodo prihajala poročila od mojih ljudi, ki jih vi sprejemate in v kratkih besedah spišite, da jih morem po svojem povratku naglo pregledati. Ali hočete prevzeti ta posel?»

Dekličin obraz zažari.

«Oh, kako rada!» odvrne tiho. «Zadovoljni boste z menoj, milostivi gospod!»

Mož s krinko ji prijazno ponudi roko.

«Tako, sedaj pa še nekaj, gospodična Burke. Najprvo kazni, ki naj zadene lopova, ki je zapeljeval uboge deklice ter jih vrhutega še pretepal. Prostosti ne sme več uživati in moja hiša ni nikaka ječa. Kakor hitro odidem, pojdite, prosim, na podmornico in odajte ta listič enemu izmed mož posadke!»

Po teh besedah stopi mož s krinko k pisalni mizi, napiše hitro nekaj besed na list papirja ter ga izroči deklici. Kaj je stalo na papirju Maggija ni mogla prečitati, ker je bil list skupaj zviti. Toda že, kar vidi zunaj na listku, ji zadošča, da si je na jasnem. Črn rob na listku in pa mrtvaška glava ji povesta, kaj se ima zgoditi z lopovom.

«Prav tako!» mrmra Maggija. «Tudi jaz sem postala žrtev takega zločinskega zapeljivca.»

Mož s krinko je dozdnevno slišal njene besede, ker ji je pritrjeval pokimal.

«Ali vam pri vašem novem poslu ne morem pomagati, milostivi gospod?»

«Morda, gospodična Burke, prav lahko je mogoče, da bom potreboval vašo pomoč. Toda najprvo moram po svojih ljudeh ugotoviti podrobne podatke. Tokrat gre za ugonobitev mojega najhujšega nasprotnika.»

Maggija začudeno pogleda zagonetnega moža. Nasprotnika? Ali ima ta grozni človek sovražnike, ki bi mu mogli škodovati?

Da, Maggija se sedaj spomni, da ji je Bill že parkrat par stvari omenil, o katerih je že nekajkrat razmišljala, a si jih ni mogla tolmačiti. Mož s krinko ima torej grozne sovražnike, katerih naklepe pobija s svojim skoro nadčloveškimi sredstvi. Ali zmaga — ali celo podleže? Kdo vé?

V Maggijevem srcu se nehote pojavi močna bol. Podleže? ne, to se ne sme zgoditi, raje se žrtvuje zanj.

Zopet se ozre v tajinstvenega moža. Iz njegovega vedenja spozna, da želi, da bi ga ostavila. Molče odide iz sobe, potem po dolgem hodniku, odtod pa po

stopnicah v klet, v pristan zagonetne podmornice. Na tleh v kleti stoji že velika košara, v kateri so privedli v tajinstveno hišo Alfreda Bella, od zunaj pa je čuti nagle korake moštva, ki vleče zvezanega lopova na podmornico. (Dalje prih.)

Zabavni kotiček.

V trgovini.

Kuharica: Zakaj je sedaj pri vas mleko cenejše?

Prodajalec: «V hišo smo uvedli vodovod.»

Bo bolje.

Gost: «Včeraj sem našel v juhi črn las in danes zopet.»

Natakar: «Oprostite, gospod, to se ne bo zgodilo več. Danes je gospodar sprejel v službo kuharja, ki je popolnoma plešast.»

V cirkusu.

Čuvaj: «Vidiš, dečko, to je afriški, to pa indijski slon.»

Mihec: «Kakšna pa je razlika med njima?»

Čuvaj: «O, prav velika! Enemu je ime Bimbo, drugemu pa Bombo.»

Resnico je povedala.

Jure: «Slišiš, tvoja žena ti je rekla včeraj v pričo drugih ljudi osel. Kako moreš kaj takega trpeti?»

Mate: «Ima čisto prav! Kaj morda nisem bil osel, ko sem se poročil z njo!»

Potem seveda!

Možek: «Že zopet hočeš v gledališče! Saj si „Grofico Marico“ čula že petkrat.»

Zenica: «Toda v svoji novi obleki še ne!»

Na tramvaju.

Sprevodnik (nekemu potniku): «Vi, gospod, ali ne veste, da se tu ne sme kaditi? Tu-le je napisano, da je kaditi v tramvaju prepovedano.»

Mož (mirno in brezbrizno): «Ako bi se človek le mogel držati vsega, kar je na tramvajskih stenah napisano! Tamle, glejte, stoji zapisano, da moramo vsi kupovati kikirje v modni trgovini „pri kranjski Neži“!»

Ni prišel na pravo firmo.

Zdravnik: «Povejte mi, gospod, ali dobro spite?»

Bolnik: «Kakor medved.»

Zdravnik: «Kakšen imate pa tek?»

Bolnik: «Jem kakor volk.»

Zdravnik: «Ali kaj pijete?»

Bolnik: «Prav kakor žolna.»

Zdravnik: «Ali ne čutite včasih kakih slabosti v prsih?»

Bolnik: «Nikoli. Močan sem kakor bik.»

Zdravnik: «Morda pa imate včasih moten vid?»

Bolnik: «Nikdar ne. Vidim kakor ris.»

Zdravnik: «Ali imate nemara kdaj težke noge?»

Bolnik: «Tečem kakor zajec.»

Zdravnik: «No, potem vam jaz ne morem pomagati, poiščite si kakega živinozdravnika.»

CENE NAJNIŽJE!

Močnih čevljev
za deževno jesen
boste najboljše izbrali v trgovini
„DOKO“ Prešernova ulica št. 9, dvorišče
Ob najslabšem vremenu boste „Doko“
čevlje nosili najdelj časa

CENE NAJNIŽJE!